

FİLİPİNLER PAZAR BİLGİLERİ

**T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü**

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	2
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	9
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER	13
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	18
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	20

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Mevzuatı

30 Mayıs 2016 tarihinde, Başkan Benigno S. C. Aquino III, Filipinler Tarife ve Gümrük Kodunu (TCCP) değiştiren Gümrük Modernizasyonu ve Tarife Yasası (CMTA) olarak bilinen 10863 sayılı Cumhuriyet Yasası'nı (RA) imzalamış olup, gerekli düzenlemeler bu yasaya göre icra edilmektedir.

Genel kural olarak Filipinler'de her türlü ürünün ithalatı serbesttir. Ancak kamu sağlığı ve güvenliği, ulusal güvenlik, uluslararası yükümlülükler, yerel sanayinin gelişimi nedenleri ile bazı ürünlerin ithalatına düzenleme ya da yasaklama getirilmiştir. Filipinler'de ithalat-ihracat sınıflandırması dört başlıkta yapılmıştır;

Ücretsiz İthalat ve İhracat: İthalat ve ihracat izinleri, izinler veya lisanslara gerek kalmadan (yasa veya yönetmelikte aksi belirtilmedikçe) Filipinler'e serbestçe ithal edilebilecek ve ihraç edilebilecek malları ifade eder. (Bölüm 3, Kısım 116 Gümrük Modernizasyonu ve Tarife Kanunu [CMTA])

Düzenlenmiş İthalat ve İhracat: Düzenlemeye tabi mallar ancak ithalattan önce gerekli beyan, izinler, lisanslar ve diğer gereklilikler sağlandıktan sonra ithal veya ihraç edilebilir. İthalat için, eşyanın varışından sonra gümrük gözetiminden serbest bırakılmadan önce yürürlükteki yasalar veya yönetmeliklerce gerekli kılınan belgelerin sunulması şartıyla izin verilmektedir (Bölüm 3, Bölüm 117 CMTA). Düzenlenmiş ithalat örnekleri şunlardır: Gıda, ilaç, Kozmetik ve Gıda ve İlaç İdaresi tarafından düzenlenen tıbbi cihazlar.

Sınırlı İthalat ve İhracat: Yasa veya Yönetmelikler tarafından yetkilendirilmedikçe, CMTA'nın Bölüm 3, Kısım 119'unda listelenen aşağıdaki ürünlerin ithalatı ve ihracatı kısıtlanmıştır:

1. Dinamit, barut, mühimmat ve diğer patlayıcılar, ateşli silahlar ve savaş silahları veya bunların parçaları;
2. Rulet çarkları, kumar ekipmanları, paranın şansa bağlı olarak dağıtımında kullanılan makineler, cihazlar veya mekanik araçlar, jackpot ve langırt makineleri veya benzeri düzenekler ya da bunların parçaları;
3. Piyango ve çekiliş biletleri;
4. Esrar, afyon, haşhaş, koka yaprakları, eroin veya Filipinler Devlet Başkanı tarafından bağımlılık yapıcı olduğu ilan edilen diğer uyuşturucular veya sentetik ilaçlar, bunların bileşenleri, üretilmiş tuzları, türevleri veya preparatları;
5. Afyon pipoları veya bunların herhangi bir malzemeden yapılmış parçaları;
6. İthalatı kısıtlanmış diğer tüm mallar (Yaban hayatı türleri, köpek balığı yüzgeçleri, mercan ürünleri, nesli tükenme tehlikesi altındaki ağaçlardan elde edilen ahşap, bazı bitki türleri, vb.)

Yasaklanmış İthalat ve İhracat: CMTA Bölüm 3, Bölüm 118'de listelenen aşağıdaki eşyanın ithalatı ve ihracatı yasaktır:

1. Filipinler hükümetine karşı ihanet, isyan, ayaklanma, başkaldırıya teşvik eden veya kışkırtan ya da Filipinler'deki herhangi bir yasaya zorla direnç gösterilmesini savunan herhangi bir yazılı veya basılı materyal ya da Filipinler'de herhangi bir kişinin hayatını almaya yönelik tehdit içeren veya ona bedensel zarar vermeyi amaçlayan yazılı veya basılı materyal;

2. Yasadışı kürtajı gerçekleştirmek için tasarlanmış, amaçlanmış veya uyarlanmış herhangi bir malzeme, araç, ilaç ve madde veya yasadışı kürtajın nerede, nasıl veya kim tarafından yapıldığını doğrudan veya dolaylı olarak reklam eden, tanımlayan veya bilgi veren herhangi bir basılı materyal;
3. Müstehcen veya ahlaka aykırı nitelikte yazılı veya basılı materyal ile bunlara ilişkin negatifler, sinematografik filmler, fotoğraflar, gravürler, taş baskılar, nesneler, resimler, çizimler veya diğer temsiller;
4. Tamamen veya kısmen altın, gümüş veya diğer değerli metallerden veya alaşımlardan üretilmiş ve üzerindeki damga, marka veya işaretin metallerin veya alaşımların gerçek kalitesini belirtmediği herhangi eşya;
5. İlgili yasa ve yönetmeliklere aykırı olarak insan tüketimi için sahte veya yanlış etiketlenmiş gıda veya mal ya da sahte veya yanlış etiketlenmiş ilaç;
6. Fikri Mülkiyet Kanunu ve ilgili yasalar kapsamında tanımlanan eşya;
7. İthalatı ve ihracatı yetkili makam tarafından çıkarılan yasa veya yönetmeliklerle açıkça yasaklanmış tüm diğer mallar veya bunların parçaları. (Fildişi, gergedan boynuzları, balina ürünleri, büyük maymun vücut parçaları, bazı deniz türleri, kullanılmış/ikinci el eşyalar, vb.)

İthal edilmesi öngörülen ürünün yukarıda yer alan hangi sınıfa girdiğinin belirlenmesi amacıyla Ticaret ve Sanayi Bakanlığına, Gümrük İdaresine, Filipinler Merkez Bankası veya yetkili bir temsilci bankaya başvurulabilir. Tarım  r nlerinin ithalatındaki sınıflandırmaya ilişkin bilgi almak ve örneğin tavuk, domuz gibi ürünlerde Asgari Giriş Miktarı İthalat Belgesi'ne ihtiyaç olup olmadığını öğrenmek amacıyla Tarım Bakanlığı'na başvurmak gerekmektedir.

Tüm bunlara ek olarak Mayıs 2024 de Filipin Gıda ve İlaç İdaresi (Philippine Food and Drug Administration-FDA) tarafından gıda imalat ları, ithalat ları, distribütörleri ve dağıtıcıları ile yurt içinde gıda ticareti yapan şirketler ve diğer firmaları için işlenmiş gıda ürünlerinde "numune ürünler"e yönelik ithalat prosedürleri ve kurallarında değişiklikleri yayımlamıştır.

Buna göre, araştırma ve geliştirme, test ve analiz işlemlerine yönelik olarak ya da ticaret fuarlarında sergilenmek üzere veya bağış amacıyla ithal edilen numunelere yönelik yeni standartlar geliştirilmiştir

Bu kapsamda, ilgili ürünlerde ithalatta miktar kotası, çeşitli izin gereksinimleri, ithalat izni prosedürlerinde değişikliklere gidilmiştir.

Mevzuat metnine erişimi bağlantısı aşağıda yer almaktadır.

(<https://www.fda.gov.ph/fda-circular-no-2024-004-guidelines-on-the-issuance-of-fda-import-permit-as-samples-only-for-prepackaged-processed-food-products-intended-for-research-and-development/>)

İthali yasaklı mallar için;

(<https://customs.gov.ph/prohibited-restricted-importations/>) (<https://tradelinphilippines.dti.gov.ph/web/tradeline-portal/prohibited-and-regulated-products>) (https://www.dti.gov.ph/sdm_downloads/list-of-regulated-import-commodities-and-their-administering-agencies/)

İthalat prosedürleri için;

(<https://www.dti.gov.ph/negosyo/bis/import-facilitation/>)
(<https://customs.gov.ph/process-of-importation/>)
(<https://dtiwebfiles.s3-ap-southeast-1.amazonaws.com/Negosyo/Imports/Import+Facilitation/Annex+A+-+Flowchart+of+the+General+Import+Procedures.pdf>) (<https://customs.gov.ph/guidelines-on-importation/>)

(<https://customs.gov.ph/wp-content/uploads/2023/01/CMTA-RA-10863-3.pdf>)

Gümrük prosedürleri için;

(<https://customs.gov.ph/wp-content/uploads/2023/01/CMTA-RA-10863-2.pdf>)

(<https://customs.gov.ph/wp-content/uploads/2023/01/CAO-09-2020.pdf>)

adresleri üzerinden ilgili dokümanlara ve mevzuata ulaşılabilir.

Filipinler için, yapılacak ithalatta aranan belgeler aşağıda yer almaktadır:

Ticari Fatura: Tercihli bir gümrük vergisinden yararlanma talebi yok ise, herhangi özel bir forma ihtiyaç bulunmamaktadır. İhracatçı firmanın antetli kağıdının firma yetkilisi tarafından imzalanmış olması ve ürün, miktar, CIF değeri, menşe ülkesi ve geminin ismi gibi temel bilgiler yeterlidir.

Pro-forma Fatura: Gerekli olmamakla birlikte ithalatçı tarafından talep edilebilir.

Çeki listesi: Listedeki bilgiler diğer belgelerle uyumlu olmalıdır.

Menşe sertifikası: Özel bir menşe formuna ihtiyaç duyulmamakla birlikte, ASEAN menşeli ürünlerin ithalatında tercihli gümrük vergilerinden yararlanabilmek için özel bir forma ihtiyaç vardır.

Sigorta belgesi: Bu temel belgelerin yanı sıra ürünün cinsine göre ithalatçı banka ya da akreditife göre başka belgelere de ihtiyaç olabilir.

İşlenmiş Gıda Ürünleri İthalatı

Filipinler’de satışa sunulan her ürünün Gıda ve İlaç Kurumu’na kaydettirilmesi gerekmektedir. İhracatçıdan bazı belgeler ya da örnekler talep edilebilmekle birlikte, ithal ürünlerin kayıtları ancak bir Filipin özel veya tüzel kişisi tarafından yapılabilir. İthal ürünlerin kayıtlarına yönelik ürün sınıflandırmaları yapılmış ve bu sınıflandırmalara göre talep edilen belgeler belirlenmiştir.

Eczacılık ürünleri ithalatı için de Gıda ve İlaç Kurumu’nun lisansına ihtiyaç duyulmaktadır.

Gümrük Vergileri

Gümrük vergileri, ithal edilen ürünün tarife sınıflandırmasına göre alınmaktadır. Filipinler'e ithal edilen tüm mallar gümrük vergisine tabidir. Filipinler, Birleşmiş Milletler’in Standart Uluslararası Ticaret Sınıflandırmasını (SITC) takip eder. İthalat tarifeleri %0 ila %65 arasında değişebilmektedir. Yerli üretimi yüksek olan sektörlerde ithal mallar daha yüksek tarifelere tabidir. Tarım dışı mallar için tarifeler ortalama %6-7'dir. Filipinler Gümrük İdaresi ithal mallar için %12 oranında katma değer vergisi (KDV) uygulamaktadır. Filipinler Tarife Komisyonu, ithalatçılara (<https://tariffcommission.gov.ph/tariff-book-2022>) adresinden erişilebilen bir 'tarife bulucu' web portalı uygulaması da başlatmıştır.

Filipinler, altı adet bölgesel serbest ticaret anlaşmasına (STA) taraf olup ayrıca, Japonya ile de ikili STA’sı bulunmaktadır.

Güneydoğu Asya Uluslar Birliği'nin (ASEAN) bir üyesi olarak Filipinler doğal olarak ASEAN Mal Ticareti

Anlaşması'na (ATIGA) katılmıştır. Hassas gıda ürünlerine ilişkin bazı tarife çizgileri hala devam etmesine rağmen, ülke ASEAN içinde önemli oranda indirimli tarifelere sahiptir. Filipinler, ASEAN'a üye olması nedeniyle, ASEAN'ın imzaladığı beş STA'ya (Avustralya ve Yeni Zelanda, Çin, Hindistan, Japonya ve Kore) de taraftır. Ayrıca, Avrupa Birliği ile "GSP+" anlaşması bulunmaktadır. Bu kapsamdaki geçerli tercihli tarife oranları bu bağlantıdan kontrol edilebilir; (<http://finder.tariffcommission.gov.ph/>)

Ayrıca, Filipinler'in çeşitli uluslararası örgütlerin tarafı olarak veya münferit ülkeler ile tesis ettiği serbest ticaret anlaşmaları bulunmakta olup, bu anlaşmalar aşağıda sıralanmıştır.

- ASEAN-Avustralya-Yeni Zelanda Serbest Ticaret Anlaşması (AANZFTA)
- ASEAN-Çin Serbest Ticaret Anlaşması (ACFTA)
- ASEAN- Hindistan Serbest Ticaret Anlaşması (AIFTA)
- ASEAN-Hong Kong, Çin Serbest Ticaret Anlaşması (AHKFTA)
- ASEAN-Japonya Kapsamlı Ekonomik İşbirliği Anlaşması (AJCEPA)
- ASEAN-Güney Kore Serbest Ticaret Anlaşması (AKFTA)
- ASEAN Mal Ticareti Anlaşması (ATIGA)
- Filipinler-Japonya Ekonomik İşbirliği Anlaşması (PJEPA)
- Filipinler- Avrupa (EFTA Ülkeleri) Serbest Ticaret Anlaşması (PH-EFTA FTA)
- Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklık (RCEP) Anlaşması
- Filipinler Güney Kore Serbest Ticaret Anlaşması (PH-KR FTA)

İlgili serbest ticaret anlaşmalarında ürün (GTİP kodu) bazında gümrük vergisi oranları karşılıklı düşürülmüş veya sıfırlanmıştır. Serbest ticaret anlaşmalarına ilişkin detaylı bilgiye aşağıdaki bağlantıdan ulaşılmaktadır.

(<https://tariffcommission.gov.ph/free-trade-areas>)

İç Vergiler ve Oranları

İthalatçılardan tahsil edilecek yasal ücretlere (vergi dışı veya gümrük vergisi harici diğer vergiler ve harçlar) aşağıda yer verilmiştir:

- Kargo Elleçleme Tarifesi: Aşağıda yer alan link üzerinden de kargo ve elleçleme ücretleri ve vergilerine ilişkin iş akış prosedürlerinin yer aldığı düzenlemeye ulaşılabilir. (https://www.ppa.com.ph/sites/default/files/issuances_docs/H000_MC_008_2024.pdf)
- Sigorta ve Navlun Ücretleri için yayımlanan yönetmeliğe (06 Eylül 2007 tarihli 22-2007 sayılı) (<https://customs.gov.ph/wp-content/uploads/2023/01/CMO-22-2007.pdf>) bağlantısından erişim sağlanabilir.
- Diğer Gümrük Ücretleri (Gümrük İdare No 2-2001) için aşağıdaki bağlantıdan faydalanılabilir: (<https://customs.gov.ph/wp-content/uploads/2024/02/2024CAO-01-2024.pdf>)
- Katma Değer Vergisi (KDV: Genel olarak %12 olarak uygulanmaktadır. Ancak ürüne göre KDV oranı %12'den düşük olabilmektedir.
- Diğer faydalı bağlantılar; (<https://drive.google.com/file/d/1ucEBIxmI2PcMdIGPHsWDqgE2eSSbjRH3/view>)

(https://drive.google.com/file/d/1sfF2JWzFS_eqHhFlnS-O3oeqxR6VRTuq/view)

- Kurumlar vergisi oranı çeşitli durumlara göre değişkenlik göstermekle birlikte %25 genel oran olarak uygulanmaktadır.

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Filipinler’de ürün ve ticaret standardizasyonu Ticaret ve Sanayi Bakanlığına bağlı Ürün Standardı Genel Müdürlüğü’nün yetkisi altındadır. Söz konusu kurum, gerek Filipin ürünlerinin kalite ve rekabetinin artırılması, gerekse tüketicinin korunması amacıyla standartların geliştirilmesi ve uygulanması belgeleme vb. hususlarında faaliyet göstermektedir. (<https://bps.dti.gov.ph/>)

Ürün Standardı Genel Müdürlüğü ülkede ürün standardının geliştirilerek tüm sektörlerde güvenilir standartların oluşturulması amacıyla hazırlanmış olan Filipin Standardizasyon Stratejisi’ni yürütmekle görevlidir.

Filipin Ulusal Standartları’na ürün bazında aşağıdaki linkten arama yapılarak ulaşılabilir. (<https://www.pntr.gov.ph/search-commodity/>)

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

Ürün çeşidine göre test prosedürleri, muayene kriterleri ve sertifikasyon işlemleri değişiklik göstermektedir. Genellikle ithalat için aranan ürün standartlarında test ve muayene ile sertifikasyona ilişkin bilgilere de yer verilmektedir.

İlgili gereksinimlere aşağıda yer alan bağlantı üzerinden ulaşmak mümkündür. Birinci bağlantı üzerinden ticarete tüm GTİP bazında ürünler için aranan test, muayene ve belgelendirme şartlarına ulaşılabilen olup, ayrıca, ikinci bağlantı üzerinde ticarete bahse konu şartlara ek olarak aranan sağlık güvenliği bazında muayene, test ve belgelendirme şartları yer almaktadır.

(<https://www.pntr.gov.ph/search-commodity/>)

(<https://www.fda.gov.ph/philippine-national-standards/>)

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Nakliyesi hangi şekilde gerçekleşirse gerçekleşsin, ürünlerin mutlaka paketlenmiş olması gerekmektedir. Ancak paketlemenin ayrıntıları ulaştırma, iklim, navlun, gümrük şartlarına göre değişmektedir.

İthal edilen ya da yerel olarak üretilen mamul maddelerin etiketlerinde aşağıdakiler aranmaktadır:

- Tescilli ticaret veya marka ismi,
- Usulüne uygun alınmış tescilli marka,
- Usulüne uygun tescil edilmiş şirket ismi,
- Tüketim maddesinin imalatçısının, ithalatçısının ya da ambalajcısının Filipinler’deki adresi,
- İçindekiler ya da bileşenler,

- Metrik sistemde sayısal değer, ağırlık veya ölçü olarak içindikilerin miktarı,
- İmal ya da ithal ülkesi

Söz konusu genel zorunluluklara ek olarak bazı ürün gruplarında ek şartlar aranmaktadır. Tekstil ve giyim ürünlerinde etiketleme zorunludur.

Teknik Engeller

Ülkemizden “buğday unu” ithalatına ilişkin olarak dampinge karşı vergi uygulanmaya devam etmekte olup 3 yıl süre ile uzatılan uygulama 2026 yılı sonuna kadar devam edecektir. İlgili karara ilişkin link aşağıda yer almaktadır.

(https://www.da.gov.ph/wp-content/uploads/2024/01/do12_s2023.pdf)

Öte yandan, Filipinler’e özellikle hayvansal et ürünleri ihracatı izne bağlı olarak gerçekleştirilmekte olup, hali hazırda 7 ayrı kanatlı eti işletmemiz Filipinler’e akredite olmakla birlikte bu 7 işletmenin izin sürelerini uzatacak ve yeni işletmelerimizin de akredite olacağı ihracat izin süreci henüz sonuçlandırılmamıştır.

Yine, Filipinler’e yaş meyve ve sebze ihracatı da ihracat iznine (firma bazında) tabi olup hali hazırda ülkemiz için henüz izin verilen bir firma bulunmamaktadır.

Ülkemizden Filipinler’e ilk defa yaş sebze ve meyve ihracatı yapılabilmesini teminen gerekli çalışmalar başlatılmıştır. Bu çerçevede, belirli sebze ve meyveler için ilgili Filipin makamlarından ihracat izni talebinde bulunulması gerektiği, bunu takiben Filipin tarafınca “Bitki Zararlısı/Haşere Risk Analizi” sürecinin başlatılacağı, bahse konu analiz süreci sonrasında ihracatçı ve ithalatçı ülkelerin uymaları gereken koşulların belirleneceği ve analiz süreci ile koşulların belirlenmesine ilişkin mutabakatın ardından ithalatçı Filipinli firmaların Filipinler Tarım Bakanlığı Bitki Endüstrisi Bürosu nezdinde ithalat kaydını yaptırabileceği öğrenilmiştir. “Bitki Zararlısı/Haşere Risk Analizi” sürecinin her ürün için ayrı ayrı ve sırayla gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Hali hazırda “Bitki Zararlısı/Haşere Risk Analizi” süreci “elma” ürünü için başlatılmış olup, Türkiye’deki elma üretim alanlarına ve paketlenme tesislerine düzenlenecek teknik bir ziyarete ilişkin planlama çalışmaları sürmektedir. Tarım ve Orman Bakanlığı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğünden gerçekleştirilecek teknik ziyarete ilişkin tarih ve program Filipinli Makamlara iletilmiş ancak ilgili ziyaret gerek Filipinler Tarım Bakanlığı’ndaki yönetim değişimi gerekse diğer iç konuları itibarıyla Filipinli Makamlar tarafından ertelenmiştir. Filipinler tarafından uygulanan korunma önlemlerine ilişkin güncel gelişmeler ve duyurular ile tüm mevzuatlara (<https://tariffcommission.gov.ph/>) adresi üzerinden ulaşılabilmektedir.

Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli ve kaliteli olmasını sağlamak ülkelerin en temel öncelikleri arasındadır. Bu amaçla, ürünlerin uyması gereken teknik kriterler (standartlar ve teknik düzenlemeler) ile ürünlerin bu kriterlere uygun üretildiğini belgeleyen uygunluk değerlendirmesi işlemlerine günümüzde daha fazla başvurulmaktadır. Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, sınai, ekonomik ve ticari gelişmeye katkıda bulunan, insan can ve mal güvenliğini korumayı amaçlayan, modern ekonominin ve standardizasyon sisteminin temel taşlarıdır.

Bununla birlikte, standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri çoğu zaman insan sağlığı ve güvenliği gibi meşru amaçların ötesinde ticarete teknik engeller olarak

adlandırılan ve uluslararası ticaretin serbest akışını olumsuz etkileyen engellere yol açmaktadır. Uluslararası kabul görmüş standartlardan farklı teknik kriterler belirlenmesi ve gerektiğinden katı test ve belgelendirme işlemlerinin zorunlu kılınması bu alandaki en önemli sorunlardır. Şeffaf bir şekilde kabul edilmeyen ve uygulanmayan bu düzenlemeler ihracatçı firmalar açısından ek külfet ve maliyetlere de yol açmakta ve rekabet edebilirliklerini güçleştirmektedir. İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir.

Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur (<https://teknikengel.ticaret.gov.tr/>). Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarete teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarete teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik suretiyle ilgilenilen ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ayrıca, firmalarımız ihracatlarını olumsuz etkileyebilecek diğer ülke düzenlemelerini taslak aşamasında öğrenip yorum yapabilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik ücretsizdir.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Filipinler'in fikri mülkiyet hakları hususundaki mevzuatı Dünya Ticaret Örgütü TRIPS Anlaşması'yla uyumludur. Filipinler'de ticari faaliyette bulunan her tüzel kişinin telif hakkını, markasını Filipinler Fikri Mülkiyet Ofisi'ne tescil ettirmesi gerekmektedir. Bu süreçle ilişkin prosedür (<http://www.ipophil.gov.ph/>) adresinden temin edilebilir.

Filipin Hükümeti'nin fikri mülkiyet haklarının korunması amacıyla önemli adımlar atmış olmasına rağmen uygulamada zorluklar devam etmektedir.

Hakların korunması için bunların yasalara göre tescil edilmesi gerekmektedir. Tescil konusunda avukatlık ve danışmanlık firmalarından yardım alınabilir. Bu konuda ülkedeki acentenin desteği de önemlidir.

Filipinler kayıt konusunda Dünya Ticaret Örgütü Fikri Mülkiyet Anlaşması'na (TRIPS) uygun bir sistem takip etmektedir. Tüm yabancı firmalar marka ve patent haklarını Filipinler Fikri Mülkiyet Bürosu'na kayıt ettirmelidir. Bu konuda anılan büronun web sayfasından (www.ipophil.gov.ph) gerekli bilgi temin edilebilir. Ticari markalar kayıttan sonra 10 yıl korunmakta ve onar yıllık sürelerle bu yenilenmektedir. Endüstriyel tasarımların korunması beşer yıllık süreyle yapılmaktadır.

Ancak, söz konusu hakların korunmasına dair yasal süreç karmaşık yargı sistemi nedeniyle ağır işlemektedir. Söz konusu pazarda korumanın güçlendirilmesi önem arz etmektedir. Taklit mallar pazarlarda ve bazı outletlerde yer almaktadır. Fikri mülkiyet haklarının ihlali mevcut yasal sistemde ciddi bir suç sayılmamakta ve yasal sistemde öncelikli olarak ele alınmamaktadır.

Başvuru belgelerine (<https://www.ipophil.gov.ph/application-forms/>) bağlantısı üzerinden ulaşmak mümkündür. Konuya ilişkin mevzuat (<https://www.ipophil.gov.ph/intellectual-property-code- implementing-rules-and-regulations/>) bağlantısında yer almaktadır.

Dağıtım Kanalları

Dağıtım ve satış kanalları sektöre bağlı olarak değişmektedir. Stok yapan distribütörler tüketim mallarını ithal etmekte ve bunu perakendeciye satmaktadır. Sermaye malları ise nihai tüketiciye satılmadan acente veya distribütör tarafından ithal edilmektedir. Yerli firmaların aracılığı, ihracatçının piyasaya girişini kolaylaştırmaktadır. Yerli acenteler ihale sürecini ve pazardaki fırsatlarını daha kolay izlemektedir.

Ülkede iki tip ithalatçı vardır. Stok yapan distribütörler, yabancı tedarikçi ile kontrat bazında belirli bir miktar için anlaşma yapmakta ve bunu gerçekleştirmektedir. Diğer tip ithalatçılar aracı olarak nihai tüketici ve ihracatçı arasında aracılık yapmakta ve yüksek fiyatlı malları stoklama mecburiyetinde kalmamaktadırlar. Genellikle, aracı ithalatçıya mal sipariş eden alıcı mal bedelinin finansmanını da sağlamaktadır.

Müşteri yabancı ithalatçıdan aldığı mallar için akreditif açmaktadır. Lokal acente ise bu işlemde komisyon almaktadır. Acenteler satış sonrası hizmet desteği vermektedir. Garanti süresince satış desteğinin verilmesi marka imajı ve tüketici tatmini açısından önemlidir.

Manila birçok ithalatçı ve distribütörün yer aldığı bir merkezdir. Manila'daki "Makati City" iş merkezi olarak bilinmektedir. Bu merkezde çok uluslu firma merkezleri, ticari banka merkez şubeleri ve prestijli alışveriş merkezleri bulunmaktadır. Yine, başkent Metro Manila'ya bağlı Paranaque, Pasig, Taguig ve Quezon City'de distribütör depolarının yoğunlukla yer aldığı bölgelerdir.

Manila dışındaki merkezler Cebu, Iloilo, Davao ve Zamboanga'dır. Yerel acente ile çalışmak önemli olup bu konuda yabancı firmanın yerel acente ile yakın çalışması önem arz etmektedir.

Filipinler'de tüketici mallarının satışında reklam önemlidir. Çoğu reklam ajansının yurtdışındaki reklam şirketleri ile bağlantısı vardır.

Tüketici Tercihleri

Refah bakımından bölgeler arasında farklılıklar vardır. Bölgeler arasındaki gelir farklılıklarının oluşmasının başlıca sebebi, sanayi faaliyetlerinin ve yabancı yatırımların Metro Manila, Orta Luzon ve Calabarzon bölgelerinde yoğunlaşmasından kaynaklanmaktadır.

Pazarda harcanabilir gelir düzeylerinin yüksek olduğu Ulusal Başkent Bölgesi (Metro Manila), Calabarzon bölgesi (Cavite, Laguna, Batangas, Rizal ve Quezon) ve Orta Luzon Bölgesi'nde (Bataan, Bulacan, Pampanga) önemli fırsatlar bulunmaktadır. Bu bölgelerdeki gelir ülkenin en fakir bölgeleri olan Otonom Müslüman Mindanao (BARMM), Zamboanga ve Caraga Bölgesi'nin sahip olduğu gelirin en az iki katıdır.

Bu hususlar göz önüne alındığında, tüketici tercihlerinde, gelir seviyesi düşük bölgeler için en önemli etken gelir seviyesi ve satın alınacak ürünün fiyatı olmaktadır. Bu yüzden, ihracatçılarımızın Filipinler pazarına sunmak istedikleri ürünün dünyadaki rakiplerin ürünlerine nazaran aynı özellikte ve daha ucuz olarak konumlandırılması halinde, ilgili ürünün pazarda düşük gelir seviyesinde yer alan gruplara yönlendirilmesi uygun olacaktır.

Filipinler'de sadece ihtiyaç kadar ve her ihtiyaç duyduğunda ayrı ayrı olmak üzere sipariş verilmesi gibi bir tüketici eğilimi bulunmaktadır. Bu minvalde, az miktarlarda sunum Filipinler pazarı için tercih sebebidir. Özellikle, ilaç-eczacılık, gıda ve kimyevi maddeler sektörlerinde nihai tüketiciye yönelik sunulan ürünler için bu önemli bir husustur.

Ülkenin gelir seviyesi yüksek bölgelerinde fiyat odağından ziyade marka etkisi gözlemlenmektedir. Özellikle, Manila'da yüksek gelir seviyesine sahip tüketiciler ve iş dünyası konumlanmaktadır. Söz konusu tüketici grubu için marka tercihi fiyattan önce gelmektedir. Nitekim, gıda ürünleri de dahil olmak üzere hemen hemen her üründe ithal ürünler en az yerli markalar kadar yer almaktadır. İlgili ürünlerin fiyatları yerel üreticilere nazaran 2-3 kat fazla olmakla birlikte marka bağımlılığı sebebiyle satış yönünden rakiplerine nazaran fazla tüketilmektedir.

Satış Teknikleri ve Satış Etkileyen Faktörler

Filipinler’de online alışveriş ve e-ticaret birçok firma tarafından pazara giriş stratejisi olarak belirlenmekte ve dağıtım kanalı olmaktan ziyade pazarlama stratejisine dönüşmektedir. Filipinler e-ticaret yolu ile alışverişte dünya standartlarının üzerinde istatistiki verilere sahiptir.

Filipinler’de 2024 yılı itibarıyla internet üzerinden alışveriş yapan kullanıcı hesabı sayısının 151 milyon olduğu belirtilmiştir. E-ticarette yıllık kullanıcı artışı %22 seviyesindedir.

Ayrıca, Filipinler Hükümeti tarafından 2016-2025 yıllarına ilişkin olarak “E-Ticaret Yol Haritası” bir eylem planı olarak yürürlüğe konulmuştur. İlgili hedef kapsamında e-ticaret işlem hacminin toplam gayrisafi yurtiçi hasılanın %25’ini oluşturması beklenilmektedir.

2023 yılında Filipinler’in e-ticaret satış hacmi 17,51 milyar ABD doları olurken, 2029 yılı itibarıyla 29,57 milyar ABD dolarına erişeceği öngörülmektedir. Filipinler’de e-ticaret kapsamında faaliyet gösteren birçok web sitesi mevcuttur. İlgili web siteleri, toptancı firmalara yönelik olabileceği gibi perakende satış esasına göre de olabilmektedir. Ancak, Filipinler’de e-ticaret pastasının büyük bir bölümünü perakende satış odaklı web siteleri almaktadır. Filipinler’de en fazla kullanıcı ve satış hacmine sahip portallar Lazada PH, Shopee ve Zalora’dır.

İlgili internet sitelerinde hemen hemen her tür ürün ve hizmete erişim sağlamak mümkündür. Ancak, özellikle yabancı firmaların;

- Tüketici Elektroniği (Cep telefonu, bilgisayar, tablet, navigasyon cihazları vb.)
- Beyaz Eşya
- Elektronik Ev Eşyası
- Otomobil Yan Sanayi
- Kişisel Bakım ve Kozmetik
- Tekstil ve Kişisel Aksesuar
- Oyuncak
- Mobilya Aksesuarları ve Dekorasyon

sektörlerinde ilgili ürünleri bu siteler üzerinden tüketiciye arz ettikleri bilinmektedir.

Bu kapsamda, e-ticaret stratejisinin de bir dağıtım kanalı olarak firmalarımızca değerlendirilmesi faydalı olacaktır. Aşağıdaki linkte, Filipin Ticaret ve Sanayi Bakanlığı’nın (DTI) e-ticaret yol haritasına ilişkin detaylı bilgiler yer almaktadır.

(<https://ecommerce.dti.gov.ph/>)

Kamu İhaleleri

Filipinler’de kamu ihaleleri ve diğer bazı ihaleler elektronik ihale sistemi üzerinden şeffaf bir şekilde takip edilmek amacıyla yayımlanmaktadır. Söz konusu sistem PHILGELPS adı ile kurulmuştur.

Tüm kamu alımlarında gözetim otoritesi sağlanmaktadır. Böylece, yolsuzluğun önüne geçilmesi ve daha açık, şeffaf ve rekabetçi bir ortam sağlanması hedeflenmektedir. Söz konusu sistem, kamunun tüm birimlerinden, yerel yönetim birimlerine ve devlet okullarına, üniversitelere kadar tedarik süreci,

tedarik fırsatlarını duyurmakta ve tarafların teklif vermesi ile tekliflerin değerlendirilmesi, sözleşmelerin yapılması ve teslimatın izlenmesini içermektedir. İlgili sisteme (<https://www.philgeps.gov.ph/>) bağlantısı üzerinden erişilebilmektedir. Sistem erişimi, ilan eki belgelerin temini boyutuyla ücretlidir.

Kamu ihale duyuruları;

(<https://notices.philgeps.gov.ph/GEPSNONPILOT/Tender/SplashOpenOpportunitiesUI.aspx?ClickFrom=OpenOpp&menuIndex=3>) bağlantısı üzerinden yayımlanmaktadır.

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık

Ocak-Aralık 2024 döneminde bitkisel üretim hacmi 80,41 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam, önceki yılın 85,83 milyon tonluk üretim seviyesinden %6,3 daha düşüktür. Bitkisel üretim hacmindeki azalma, şeker kamışı üretimindeki %13,5'lik ve çeltik üretimindeki %4,8'lik düşüslere bağlanmaktadır.

2024 yılında yıllık hayvansal üretim hacmi 2,17 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Bu, önceki yılın 2,26 milyon tonluk üretim seviyesine kıyasla %4,0'lük bir düşüşü ifade etmektedir. Süt dışındaki tüm hayvansal ürünlerde üretim azalmıştır. Bu düşüşte en büyük pay sahibi, yıllık bazda %5,1 oranında gerileyen domuz üretimidir.

Yıllık kanatlı hayvan üretimi 2024 yılında 2,94 milyon ton olarak kaydedilmiş olup, önceki yılın 2,76 milyon tonluk seviyesine göre %6,6 artış göstermiştir. Kanatlı hayvan üretiminin toplam hacmindeki %70,7'lik payıyla en büyük katkırı sağlayan tavuk üretimi, %6,8 oranında artmıştır. Bu artış, dönem boyunca kanatlı üretimindeki yıllık yükselişe önemli ölçüde katkıda bulunmuştur.

Balıkçılık üretim hacmi 2024 yılında 4,05 milyon ton olarak tahmin edilmekte olup söz konusu veri 2023 yılında kaydedilen 4,26 milyon metrik tonluk üretime kıyasla %5,0'lik bir azalmaya işaret etmektedir.

Ülke genelinde gıda enflasyonu, Aralık 2024'teki %3,5 seviyesinden, Ocak 2025'te %4,0'a yükselmiştir. Ocak 2024'te ise gıda enflasyonu daha düşük olup %3,3 seviyesinde gerçekleşmişti.

Ocak 2025'te gıda enflasyonundaki hızlanmanın başlıca nedeni, sebzeler, kök bitkiler, muz ailesine ait pişirme muzları ve baklagillerin enflasyon oranının Aralık 2024'teki %14,2'den ay içinde %21,1'e yükselmesidir. Ayrıca, balık ve diğer deniz ürünleri endeksindeki yıllık artışın Aralık 2024'te %1,0 iken Ocak 2025'te %3,3'e çıkması ve et ile diğer sakatatların yıllık enflasyonunun %4,9'dan %6,4'e yükselmesi de gıda enflasyonundaki artışa katkı sağlamıştır.

Gıda enflasyonu, Ocak 2025'te toplam enflasyonun %47,7'sini oluşturarak genel enflasyona %1,4 oranında katkı yapmıştır.

Sanayi

Sanayi ülkede hizmetler sektöründen sonra ikinci önemli ekonomiyi temsil etmektedir. Bununla birlikte, ekonomide sanayinin büyüklüğü hizmetler sektörünün yarısından daha az konumdadır. Bu kapsamda, Filipin ekonomisinde sanayi öncü sektör olarak nitelendirilmemektedir. 2023 yılında GSYİH'nin %19,8'ini oluşturmaktadır.

Sektör, 1950 ve 1960'lı yıllarda, ithal ikameci politikalar ve yerel sanayiye yüksek düzeyde koruma sayesinde hızla gelişmiştir. Başlangıçta ithal maddelere büyük ölçüde bağımlı olan tüketim mallarını bir araya getiren sanayilerde büyüme görülmüştür. Hükümet, 1980'li yılların başlarında, ağır ve orta sanayii geliştirmek için bir program başlatmıştır. Hükümetin katılımı ile bakır dökümhaneleri,

kimyasal kompleksler, fosfat gübre fabrikası, düşük kapasiteli dizel motor fabrikası kurulmuştur. Çimento fabrikası genişletilmiştir. Bununla birlikte, imalat sanayinin yapısı, büyük ölçüde, tüketim mallarının üretimine yönelik olmuştur.

1970'li yıllardan beri imalat sanayinin özellikle elektronik ve otomotiv parçalarında emek yoğun olarak ve ihracat ağırlıklı gelişmesine rağmen, üretim yerel pazarlara yönelik olarak kalmıştır.

Filipinler'de ihracatın %45'ini oluşturan ve elektrik-elektronik sektörünün bir alt kolu olan "yarı iletkenler" için ülkede önemli yabancı yatırımcılar ve imalat tesisleri bulunmaktadır. Yine, Toyota ve Mitsubishi firmalarının başı çektiği "otomotiv ana sanayii" de diğer önemli bir imalat sanayii kalemidir. Ayrıca, ülke kıyılarında faaliyette olan petrol ve petrokimya tesisleri de imalat sanayinin önemli parçaları konumundadır.

Üretim Değeri Endeksi'ne (VaPI) göre, imalat sektörü Kasım 2024'te yıllık bazda %3,5'lik bir düşüş gösterdikten sonra, Aralık 2024'te yıllık %0,4'lük bir artış kaydetmiştir. Bu durum, Ocak-Aralık 2024 döneminde VaPI'nin ortalama büyüme oranını %0,2'ye getirmiştir. İmalat sektöründe VaPI, Aralık 2023'te yıllık bazda %3,7 oranında artış göstermişti.

Üretim Miktarı Endeksine (VoPI) göre ise; imalat sektörü Aralık 2024'te, Kasım 2024'teki %3,9'luk yıllık düşüşün ardından yıllık bazda %0,2'lik bir artış kaydetmiştir. Bu durum, Ocak-Aralık 2024 döneminde VoPI'nin ortalama büyüme oranını %0,9'a getirmiştir. Aralık 2023'te VoPI, yıllık bazda %3,0 oranında artış göstermişti.

Hizmetler

Filipinler'de başta turizm olmak üzere, bankacılık ve insan kaynakları alanlarında hizmetler sektörü önemli yer tutmaktadır. Özellikle yabancı yatırımlar hizmet sektöründe önemlidir. Başta Çin olmak üzere Hollanda ve ABD'nin hizmet sektöründe faaliyet gösteren şirketleri bulunmaktadır. Çinli iki özel banka ve çok sayıda çağrı merkezi Filipinler merkezli olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Ayrıca, uluslararası şirketlerin birçoğu dış kaynaklama yöntemi ile Filipinler'de birim açmakta ve çağrı merkezi, insan kaynakları, eğitim departmanı, muhasebe- finans gibi birimlerini Filipinler üzerinden yerel istihdam ile yürütmektedirler. 2024 yılında dış kaynaklama sektörü 37 milyar dolarlık bir büyüklüğe erişmiştir.

Bankacılık sektörü kapsamında mali sektör, bölgedeki diğer ülkeldekilerle karşılaştırıldığında, az gelişmiştir. Yerli sermaye piyasasının yetersizliği, ülkenin yatırıma çok az eğilimi olmasından kaynaklanmaktadır. Bankacılık sisteminin toplam mevduatının GSYİH'ye oranı çok düşüktür. Bireysel ticari bankalar diğer ülkeldekilerle karşılaştırıldığında çok azdır.

Hükümet, 1990'lı yılların ortalarından beri sektörü liberalleştirerek, mali hizmetlerin gelişmesini teşvik etmiştir. Yabancı bankaları önleyen 44 yıllık yasak, 1995 yılında kaldırılmıştır. Dünya Ticaret Örgütü üyelik taahhütlerine paralel olarak, yabancı sigorta şirketlerine tam işletme lisansı verilmektedir. 1997 yılında yürürlüğe giren yasa mali şirketlerde yabancı yatırımlardaki kısıtlamalar ortadan kaldırılmıştır.

Bölgenin önemli turizm destinasyonlarından olan Filipinler 2024 yılında 5,9 milyon uluslararası turist ağırlamıştır. Diğer ülkeler ile kıyaslandığından sahip olduğu potansiyelin gerisinde kaldığı

görülmektedir. Özellikle, doğal güzellikleri ile bilinen Boracay, Palawan, Coron, Bohol, Mactan adaları ülkenin turizm üssüdür. Bununla birlikte, otel, restoran, kafe ve diğer benzeri turizm işletmeciliğinde profesyonellik beklenilenin altındadır.

Madencilik

Filipinler dünyanın en fazla maden kaynağına sahip ülkeleri arasındadır. Dünyanın en büyük bakır, altın ve krom rezervlerine sahiptir. Diğer önemli madenler arasında nikel, gümüş, kömür, alçıtaşı ve sülfür gelmektedir. Ayrıca kil, kireçtaşı, mermer, silikat ve fosfat açısından da zengindir. Palawan bölgesinde doğal gaz rezervleri bulunmaktadır.

Filipinler 1970 ve 80’lerde dünyanın ilk 10 altın ve bakır üreticisi arasında olmasına rağmen, bugün düşük maden fiyatları, yüksek üretim maliyetleri ve altyapı yatırımlarındaki yetersizlikler nedeniyle anılan kaynaklarından yararlanamamaktadır.

Ülkede son dönemde gerçekleştirilen yasal değişiklikler ile bakır ve altın madenlerinin kullanımı ve işletilmesine izin verilmeye başlanmıştır. Bu kapsamda, özellikle, ülkenin güneyinde yer alan Mindanao Yarımadasındaki bakır ve altın maden yatakları açılmaya başlanmıştır.

Filipinler’de ülkenin doğal kaynaklarının yönetiminden sorumlu devlet kurumu Çevre ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (Department of Environment and Natural Resources - DENR) olup izin ve lisansların verilmesi bu bakanlığın yetkisindedir. Bakanlığın bağlı kuruluşlarından olan Madenler ve Yerbilimleri Bürosu (Mines and Geosciences Bureau - MGB) madencilğe ilişkin yetkilerin verilmesi ve bu alandaki mevzuata uyumun denetlenmesi ile görevli iken Çevre Yönetimi Bürosu (Environmental Management Bureau - EMB) madencilik faaliyetlerinin çevreye etkisine ilişkin hususlardan sorumludur.

Madencilik Alanındaki Yasal Düzenlemeler:

- 1) 1995 Filipin Madencilik Kanunu olarak da bilinen 7942 sayılı Kanun.
- 2) 7942 sayılı Kanun’un Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar.
- 3) 8371 sayılı Yerli Halkların Haklarına İlişkin Kanun. (Yerli halkların yaşadığı bölgelerde bulunan doğal kaynaklara ilişkin düzenlemeler yönüyle)
- 4) 1991 Küçük Çaplı Madencilik Kanunu olarak da bilinen 7076 sayılı Kanun.
- 5) 7076 sayılı Kanun’un Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar.
- 6) Ticari Amaçlarla Yapılan Küçük Çaplı Madencilik Hakkında 1899 sayılı Başkanlık Kararnamesi.

Madenlere ilişkin Filipinler tarafından geliştirilen ve uygulanan politika ve stratejiler aşağıda sıralanan dokümanlarda ortaya konulmaktadır:

Filipinler Kalkınma Planı (2023-2028): Söz konusu planın, “Sanayiye Güçlendirmek” başlıklı 6. bölümünde sıralanan stratejilerden “dinamik bir sanayi ekosistemi yaratmak” için yürütülecek çalışmalar arasında madencilik sektöründe katma değer yaratan faaliyetler ve alt sektörler geliştirmek de yer almaktadır.

Ülkenin bu alandaki yetkili idaresi olan Madenler ve Yerbilimleri Bürosu tarafından uygulanan programlar da madencilik alanında uygulanan politikaların çıktıları arasındadır. Hükümetin yoksulluğu hafifletme programına katkı sağlayarak ülkenin refahını artırma vizyonuna sahip olan

kurum; Mineral Kaynakları Muhafaza ve Düzenleme Programı ile Mineral Kaynaklar ve Yerbilimleri Geliştirme Programı adlı programları yürütmektedir. Bu programlardan ilki çerçevesinde; yatırımı teşvik etme, endüstri geliştirme ve rehabilitasyon faaliyetleri yürütülmektedir. Bu kapsamda; izin ve ruhsatlar, finansal ve teknik destek anlaşmaları, taşıma ve ihraç etme izinleri, tacir akreditasyonları ve fizibilite projeleri yönetilmektedir. Ayrıca, ülkenin maden kaynaklarının araştırılması, geliştirilmesi ve kullanılması, tüm maden işleme faaliyetinin denetlenmesi, ruhsat sahiplerinin sözleşme/izin şartlarına ve 7942 sayılı Yasa'ya uygunluğunun kontrolü ile terk edilmiş maden alanlarının rehabilite edilmesi de bu çerçevede yürütülmektedir.

Mineral Kaynaklar ve Yerbilimleri Geliştirme Programı çerçevesinde ise kara ve deniz sahalarında jeolojik araştırma ve keşif çalışmaları ifa edilmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda, karada bulunan kaynaklara dönük; mevcut verileri derleme, hava fotoğrafları ve diğer tekniklerle veri üretme, jeolojik örneklerin tahlili, değerlendirme/analiz ile 1:50.000 ölçeğinde haritalandırma ve raporlama olmak üzere toplam 5 bileşende çalışma yapılması amaçlanmaktadır. Deniz sahasındaki kaynaklarda ise mezkûr program çerçevesinde; "Filipin Denizlerinde Jeolojik Çalışmalar ve Deniz Mineralleri Araştırmaları" projesinin yürütülmesi hedeflenmektedir. Bu proje ile Filipinler deniz yetki alanlarının ekonomik potansiyelinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, altın ve diğer metaller, nadir toprak elementleri ile diğer metal dışı maden yatakları üzerine odaklanılmakta olup Cerebes Denizi, Filipin Denizi (Benham Rise adı verilen kısmı) ve Çin ile yaşanan deniz yetki alanlarına ilişkin sorunların kaynağı olan Güney Çin Denizi'nde (Batı Filipin Denizi) faaliyetlerin yürütülmesi planlanmaktadır.

Filipinler yukarıda da ifade edildiği üzere başta bakır, altın, nikel, çinko ve gümüş olmak üzere zengin mineral kaynaklara sahip olmakla birlikte bu kaynaklardan arama, çıkartma, üretme maliyetlerinin yüksekliği sebebiyle etkin bir şekilde yararlanamamaktadır. Yabancı bir şirketin ise Filipinler'de bu alanda yatırım yapabilmesi çeşitli şartlara tabidir.

Buna göre, başlangıç yatırımı en az 50 milyon ABD doları olan büyük ölçekli jeotermal keşif, geliştirme ve kullanım projelerinde %100 yabancı şirkete izin verilmektedir.

Altın, bakır, nikel, kromit, kurşun, çinko gibi değerli madenlerin büyük ölçekli keşfi, geliştirilmesi ve kullanımında yabancı şirketler için Filipinli ortak zorunluluğu bulunmakta olup yabancı şirketler ancak %40'a kadar hisseye sahip olabilmektedirler. Burada zikredilen büyük ölçekten kasıt; 20 hektardan fazla bir alanda mineral çıkarılması ve yıllık 50.000 tonun üzerinde üretim kapasitesine sahip olunmasıdır.

Basit aletler ve yöntemler kullanılarak emek-yoğun iş gücüne dayanan, patlayıcılar veya ağır madencilik ekipmanları kullanılmayan madencilik faaliyetleri "küçük ölçekli" olarak adlandırılmakta olup yabancı şirketlerin bu alanda yatırım yapması yasaktır.

Enerji

Filipinler ekonomisi ithal petrole bağımlıdır. Petrol sanayiinde faaliyet gösteren 3 ana şirket arasında Petron, Pilipinas Shell (Royal Dutch/Filipinler Shell iştiraki) ve Caltex bulunmaktadır. Filipinler'in en büyük petrol rafine ve pazarlama şirketi Petron'dur. Petron 1994'e kadar tamamı devlete ait Filipin Ulusal Petrol Şirketi'nin iştiraki olarak faaliyet göstermiş, bu tarihten itibaren Saudi Aramco, şirketin %40 hissesine sahip olmuştur. 1998 yılında Filipin petrol pazarındaki kısıtlamaların ortadan

kaldırılmasıyla Coastal/Subic Bay Fuels, Oilink International, Easten Petroluem Corp. ve Total Fina Elf şirketleri de pazara dahil olmuştur. Söz konusu yeni girişimciler pazarın %10'una sahip olmuştur. Pazara hâkim 3 büyük şirketle rekabet edebilmek amacıyla yeni şirketler ortaklıklar yapmaktadır.

Ülkede enerji üretimi elektrik sektöründe yoğunlaşmıştır. Enerji üretiminde en büyük pay petrol (%32) olup onu kömür (%31), jeotermal (%14,6), yenilenebilir (%14), doğal gaz (%4,2), hidroelektrik (%4,1) izlemektedir.

Filipinler Hükümeti ithal petrol harcamalarını azaltmak amacıyla özellikle elektrik üretiminde doğal gaza ve yenilenebilir enerjiye daha fazla ağırlık vermeyi hedeflemektedir. Malampaya doğal gaz arazisinin rezervlerinin kullanılması amacıyla Filipinler'de doğal gazda en büyük yatırımcılar arasında yer alan Shell Filipinler Sondaj, Texaco ve Filipin Ulusal Petrol Şirketi faaliyet göstermektedir.

Detaylı bilgi için aşağıdaki bağlantılar incelenebilir:

PEP 2023-2050 (Volume I): <https://doe.gov.ph/sites/default/files/pdf/pep/PEP%202023-2050%20Vol.%20I.pdf>

PEP 2023-2050 (Volume II): <https://doe.gov.ph/sites/default/files/pdf/pep/PEP%202023-2050%20Vol.%20II.pdf>

PEP 2023-2050 (Volume III): <https://doe.gov.ph/sites/default/files/pdf/pep/PEP%202023-2050%20Vol.%20III.pdf>

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

Ticari anlaşmalarda yüz yüze yapılan görüşmeler çok önemlidir. Görüşmeler nezaket çerçevesinde, sakin, doğrudan, teklifi reddetmemek şeklinde gerçekleştirilir. “Evet” cevabı her zaman müspet olarak algılanmamalıdır.

Kamu kurumları ile yapılan görüşmelerde, kişilere hitap ederken resmi unvanlarının belirtilmesi uygun olacaktır.

Tarafların birbirlerine kartvizit vermeleri standart bir uygulama olmakla birlikte, kartvizit takdimi diğer Asya ülkelerine göre daha gayri resmi bir nitelik arz eder. Yine de kartvizitin köşelerinden iki elle tutularak takdim edilmesi uygundur.

Toplantıların muhtelif sebeplerle zamanında başlamaması ve son dakika değişiklikleri normal kabul edilir. Ancak gecikmelerin bildirilmesi yaygındır. İngilizce resmi iş dilidir.

Ülkenin ağırlıklı olarak Katolik bir ülke olduğu ve dini tatiller randevu ve görüşmelerde dikkate alınmalıdır. Toplantıların bu tarihler öncesinde gerçekleştirilmesi uygun olacaktır.

Kamu kurumları ve özel firmalar pazartesi-cuma günleri arası saat 8:00-17:00 veya 9:00-18:00 saatleri arasında faaliyet göstermektedir.

Tarihin AA.GG.YYYY şeklinde kullanımı yaygın olduğundan karışıklık yaşanmaması için dikkatli olunmalıdır.

Para Kullanımı

Filipinler’de yerel para birimi Filipinler pezosudur (PHP). Yerel paranın ABD doları karşısındaki kur değeri, 2018 yılı başından 2022 yılının ilk çeyreğine kadar 48,00-51,00 bandında sabit bir seyir izledikten sonra, 2022 yılının ilk çeyreği itibarıyla ABD doları değer kazanmaya başlamış olup özellikle Ağustos-2023 döneminden bu yana 55-56 bandında yatay bir seyir izlemeye devam etmektedir. 07.03.2025 tarihinde ABD doları/PHP resmi kuru 57,2380 olarak gerçekleşmiştir.

Filipinler’de Filipinler pezosu günlük hayatta kullanılan para birimidir. ABD doları ülkenin hemen her yerinde döviz büroları ve finans kurumları aracılığı ile bozdurulabilir konumdadır. Yine, tüm finans kurumlarında Filipinler pezosu ve ABD doları hesabı açmak mümkündür. Ancak, alışveriş ve ticarete ABD doları kabul görmemektedir.

Filipinler’de kredi kartı kullanımı yaygındır. Alışveriş merkezleri, restoran ve kafelerde kredi kartı kullanımı mümkündür.

Çek kullanımı ülkemiz ile kıyaslandığından daha yaygındır. Konvertibl bir ödeme aracı olarak görülmektedir. Kira ödemelerinin büyük çoğunluğu çek keşide edilmek suretiyle yapılmaktadır.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması

Filipinler'e iş veya ticaret amacıyla gelen Türk vatandaşlarından kalış süreleri 30 günü geçmemek kaydıyla vize talep edilmemektedir. Bu süreden fazla kalınacak ise vize alınması gerekmektedir. 30 günden daha az zaman için gelmiş olup, daha uzun kalmak isteyen vatandaşlarımızın Filipin Göçmen Bürosu'na başvurarak bu süreyi uzatmaları mümkündür. Söz konusu uygulama, diplomatik pasaport hariç olmak üzere, umuma mahsus, hususi ve hizmet pasaportu ile seyahat edecek tüm vatandaşlar için geçerlidir.

Resmî Tatiller ve Mesai Saatleri

Filipinler'de resmî tatillere riayet edilmekte ve bu süre zarfında çalışılmamaktadır. Aynı zamanda, iş dünyası da resmî tatil günlerine uymaktadır. 2025 yılı resmî tatiller aşağıda yer almaktadır.

Sürekli olanlar;

Ocak 1, 2025, Yeni yılın ilk günü
Nisan 9, 2025, Araw ng Kagitingan
Nisan 17, 2025, İyi Cuma
Mayıs 1, 2025, İşçi Bayramı
Haziran 12, 2025 Bağımsızlık Günü
Ağustos 25, 2025, Milli Kahramanlar Günü
Kasım 30, 2025, Bonifacio Günü
Aralık 25, 2025, Noel
Aralık 30, 2025, Rizal Günü

Özel çalışılmayan günler;

Ocak 29, 2025, Çin Yeni Yılı
Ağustos 21, 2025, Ninoy Aquino Günü
Ekim 31, 2025, Azizler Günü Arifesi
Kasım 1, 2025, Azizler Günü (All Saints' Day)
Aralık 8, 2025, Meryem Ana'nın Günahsızlığı Bayramı (*Feast of the Immaculate Conception of Mary*)
Aralık 24, 2025, Noel Arifesi
Aralık 31, 2025, Yılın Son Günü

Yukarıda belirtilen grupların tamamı resmî tatil olarak uygulanmakta olup, kamu kurum ve kuruluşları ile sürekli faaliyeti elzem özel sektör haricindeki firmalarda uygulanmaktadır. Sürekli faaliyet gereği çalışmaya devam eden şirketlerde çalışanlar için kanunen belirlenmiş ek mesai ücretleri ödenmektedir. Kamu kurumları ve özel firmalar pazartesi- cuma günleri arası saat 8:00-17:00 veya 9:00-8:00 saatleri arasında faaliyet göstermektedir.

Yerel Saat

Filipinler UTC+8 saat diliminde yer almakta olup, yerel saat Türkiye'den (UTC+3) 5 saat ileridir. Ülkenin tüm bölgelerinde aynı saat dilimi geçerlidir.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri

Mevcut yasalara göre, yabancılar ortaklık, şube, bölge genel merkezi, bölge operasyon merkezi ve temsilcilik ofisleri kurabilmektedir.

Şirket türlerine ilişkin bilgiler aşağıdaki linkte yer almaktadır.

(<https://boi.gov.ph/how-to-setup-business/setting-up/enterprise-types/>)

Şirket Kurma Prosedürü

Şirket kurmaya ilişkin yasada Filipinli ortak şartı öngörülmekte ve ortakların Filipinler’de yerleşik olması aranmaktadır. Ortaklığın mali personeli için de Filipinler’de sürekli ikamet etmesi şartı aranmaktadır. Anonim şirket veya adi şirket kurmak için Filipinler Menkul Değerler ve Takas Komisyonuna (Philippine Securities and Exchange Commission) müracaatın yanı sıra, anılan Komisyonca onaylanan ticari unvan tescil ettirilmelidir. Yabancılar için Göçmen Ofisi’nden alınan düzenli ikamet belgesi ve Filipin bankalarınca tevsik edilen yabancı sermaye miktarı da bildirilmelidir.

Şube kurulmasında söz konusu müracaat formunun yanı sıra, tescil edilen unvan, Filipinler’de şube açılması yönünde merkez firma yönetim kurulu kararı, Filipinli bankalarca düzenlenen yabancı sermaye onayı, ana şirketin son yıllık raporu, yerel acentenin bildirilmesi gerekmektedir.

Filipinler’de şirket, ortaklık veya dernek kurmak isteyen yerli ve yabancı yatırımcıların, ticari faaliyette bulunmadan ve hisse satın almak veya ticaret yapmak için ülkenin menkul kıymetler pazarına katılmadan önce ticari kuruluşlarını “Menkul Değerler ve Takas Komisyonu”na (SEC) kaydetmeleri gerekmektedir. SEC, Filipinler’deki kurumsal sektörü denetlemekle görevli kurumdur.

Ayrıca, Filipinler’de işletme adı kaydı gereklidir. İşletme Adı Yasası’na göre, ilk önce ticaret unvanı ile Filipinler Ticaret ve Sanayi Bakanlığı (DTI) nezdinde kayıt edilmesi gerekmektedir.

DTI İşletme Kaydı İçin link: (<https://bnrs.dti.gov.ph/>)

SEC için link: (<https://www.sec.gov.ph/forms-and-fees/primary-registration/#qsc.tab=0>)
(<https://esparc.sec.gov.ph/application/index>)

Şirket Kurma Prosedürlerine İlişkin Kılavuz Rehber Linkleri:

(<https://boi.gov.ph/investors-guidebook/>)

(<https://boi.gov.ph/wp-content/uploads/2022/07/2022-Investors-Guidebook-as-of-06-June-2022.pdf>)

Öte yandan, yabancı yatırımcıların “Yabancı Yatırımlar Negatif Listesi”nde belirtilen belirli kısıtlamalara tabi olanlar hariç olmak üzere ticari faaliyette bulunan şirketlere %100 öz sermaye yatırmalarına izin verilmektedir.

%100 yabancı yatırımcılara ait olabilen yatırım alanları aşağıdaki gibidir:

1- İç Pazar İşletmeleri: Tamamen iç pazara yönelik mal üreten veya hizmet sağlayan (ihracat yapıyor olsa da çıktısının en az yüzde altmışını ihraç etmeyen) bir işletme «iç pazar işletmesi» olarak kabul edilir.

Bir iç pazar işletmesi tamamen yabancı mülkiyetinde olabilir, ancak şu koşulları sağlamalıdır:

- İşletme, “Yabancı Yatırımlar Negatif Listesi”nde yer alan herhangi bir faaliyette bulunmamalıdır;
- Mevcut yasalar gereğince, yabancı yatırımcının ülkesi Filipin vatandaşlarının da orada ticaret yapmasına izin vermelidir;
- İşletmenin en az 200.000 ABD Doları tutarında ödenmiş sermayesi olmalıdır; ancak, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı (DOST) tarafından belirlenen ileri teknoloji ihtiva eden, Cumhuriyet Yasası No. 11337 (Yenilikçi Girişim Yasası) uyarınca girişim veya girişim destekçisi olarak onaylanan ya da en az on beş (15) olmak üzere çoğunluğu Filipinli doğrudan çalışanlara sahip olan işletmeler için 100.000 ABD Doları ödenmiş sermaye kabul edilir. Eğer bir iç pazar işletmesi, asgari ödenmiş sermaye şartını yerine getirmezse, yabancı sermaye %40 ile sınırlandırılır.

2- İhracat İşletmeleri: İhracat işletmesi, bir üreticinin, işleyicinin veya hizmet (turizm dahil) işletmesinin çıktısının en az yüzde altmışını (%60) ihraç ettiği veya bir tacirin ürünleri yurt içinde satın alıp en az yüzde altmışını (%60) ihraç ettiği bir işletme olarak tanımlanır. Yabancı ihracat işletmeleri, Yatırımlar Bürosu'na (BOI) kayıt yaptırmak ve ihracat gereksinimlerine sürekli uyumu sağlamak için raporlar sunmak zorundadır.

İlgili hususlara ilişkin detaylı bilgi aşağıda yer alan bağlantılarda mevcuttur.

(<http://boi.gov.ph/r-a-7042-foreign-investments-act-of-1991/>)

(<https://www.officialgazette.gov.ph/2022/06/27/executive-order-no-175-s-2022/>)

Ayrıca, Kamu Hizmeti Yasası (PSA) aracılığıyla yabancı yatırımcıların telekomünikasyon, hava taşıyıcıları, yerel denizcilik, demiryolları ve metrolar ile kanallar ve sulama alanlarındaki yatırımlarında %100'e varan mülkiyete sahip olmalarına izin verilmiş olup aşağıdaki linkte mevzuat yer almaktadır.

Republic Act (RA) No. 11647 ve 11659:

Republic Act No. 11647: ([Official Gazette of the Republic of the Philippines](https://www.officialgazette.gov.ph/2022/03/21/republic-act-no-11647/))

Republic Act No. 11659: (<https://www.officialgazette.gov.ph/2022/03/21/republic-act-no-11659/>)

11595 Sayılı Yasa ile yabancı perakendecilerin 2,5 milyon ABD doları olan asgari sermaye yatırımları, 25 milyon pezo (yaklaşık 500 bin ABD doları) seviyesine indirilmiştir. Söz konusu mevzuata ilişkin bağlantı aşağıda yer almaktadır.

Republic Act (RA) No. 11595:

(<https://mirror.officialgazette.gov.ph/downloads/2021/12dec/20211210-RA-11595-RRD.pdf>)

Filipinler'de yenilenebilir enerji sektöründe de %100 yabancı sermaye yatırım alanları düzenleme ile oluşturulmuştur. Bu kapsamda, güneş enerjisi, rüzgar enerjisi ve hidro-elektrik enerjilerinde yabancı yatırımlara ilişkin düzenlemeler yapılmış olup aşağıdaki bağlantılarda ilgili mevzuatlar yer almaktadır.

Department Circular No. DC2022-11-0034:

(<https://www.doe.gov.ph/laws-and-issuances/department-circular-no-dc2022-11-0034>)

Department Circular No. DC2019-10-0013:

(<https://www.doe.gov.ph/laws-and-issuances/department-circular-no-dc2019-10-0013>)

Ayrıca, yenilenebilir enerji alanında yapılan düzenlemeler ile yabancı sermayenin ülkeye girişinde kolaylıklar getirilmiştir. Yenilenebilir enerji için ilgili yatırım mevzuatlarına da aşağıdaki linklerden ulaşılabilir.

Executive Order No. 18:

(<https://boi.gov.ph/executive-order-no-18/>)

(<https://doe.gov.ph/energy-investors-guidebook>)

Sigorta

8282 sayılı Sosyal Güvenlik Kanunu uyarınca, Sosyal Güvenlik Sistemi (SSS) Filipinler halkının ihtiyaçlarına uygun, sosyal adaleti teşvik edecek ve üyelere ve yararlanıcılarına koruma sağlayacak vergiden muaf bir sosyal güvenlik sistemi kurulmuştur.

Sosyal güvenlik sistemi ile: Çalışanların hastalık, doğum, yaşlılık, ölüm, Kanun uyarınca sayılan sebepler ile gelir kaybı ve borçları teminat altına alınmaktadır.

Basit bir ifadeyle, SSS, Hükümet tarafından Filipinler'deki tüm gelir sahiplerine veya işçilere zorunlu kılınan bir sigorta prim programıdır. Tüm gelir elde eden SSS üyelerinin fona aylık olarak katkıda bulunmaları gerekmektedir. Bu miktar işçilerin elde ettiği aylık gelir ile orantılıdır. Söz konusu aylık primler karşılığında üyeler hastalık, doğum, malullük, emeklilik, ölüm ve cenaze ve maaş kredisi gibi sigorta yardımlarından yararlanmaktadırlar.

SSS uygulaması işverenler tarafından zorunluluk arz etmemekte ve çalışanların kendi inisiyatiflerine beyan zorunluluğu bırakılmaktadır. Bu kapsamda, işveren için SSS priminin devlete yatırılması zorunluluğu yoktur. Uygulamaya ilişkin mevzuatlar ve detaylı işleyiş aşağıdaki bağlantıda yer almaktadır.

(<https://www.sss.gov.ph/social-security-laws/>)

Ülkede sigortacılık sistemi çerçevesinde uluslararası ve yerel sigorta firmaları aktif olarak yer almakta olup, özel sektör tarafından işçiler için çeşitli sigorta poliçeleri düzenlenmesi mümkün bulunmaktadır.

Bankacılık Mevzuatı

Filipinler'de bankacılık ve finans sistemi gelişmiştir. Uluslararası bankalar da dahil olmak üzere birçok ticari banka mevcuttur. İlgili bankalar dış ticarete etkin rol oynamaktadırlar.

Filipinler'de bankalar; (1) uluslararası bankalar, (2) ticari bankalar, (3) tasarruf bankaları, (4) kırsal bankalar, (5) kooperatif bankaları, (6) İslami bankalar, (7) devlete ait bankalar ve (8) Bangko Sentral

ng Pilipinas-BSP (Merkez Bankası) tarafından belirlenen diğer bankalar olarak sınıflandırılmaktadır.

Filipinler Merkez Bankası (BSP) aynı zamanda denetleme ve düzenlemelerden de yetkili kurum hüviyetindedir. Merkez Bankası'na ve bankacılık mevzuatına ilişkin bilgilere aşağıda yer alan bağlantılardan ulaşılabilir.

(<https://www.bsp.gov.ph/Pages/Regulations/BankingLaws/RA8791.aspx>)

(<https://www.officialgazette.gov.ph/downloads/2019/02feb/20190214-RA-11211-RRD.pdf>)

Vizeler

Filipinler'de çalışmayı planlayan yabancı uyrukluların, Filipinler Göçmenlik Bürosu'ndan (BI) alacakları çalışma vizesinin yanı sıra Çalışma ve İstihdam Bakanlığı (DOLE) tarafından verilen “Yabancı İstihdam İzni” (AEP) almaları gerekmektedir.

Ayrıntılı bilgi aşağıda verilen bağlantıda yer almaktadır.

(<https://boi.gov.ph/wp-content/uploads/2022/07/2022-Investors-Guidebook-as-of-06-June-2022.pdf>)

Kaynak: T.C. Manila Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği